

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 46

van **TINNE ROMBOUTS**

datum: 6 oktober 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Wolvenpopulatie - DNA-analyses

De aanwezigheid van de wolf wordt met grote ogen gevolgd. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) monitoren samen de aanwezigheid van de wolf in Vlaanderen. Dat gebeurt op basis van:

- meldingen van waarnemingen;
- een cameranetwerk;
- DNA-analyse;
- zenderinformatie;
- dieetonderzoek.

Na een melding van een schadegeval waar het vermoeden bestaat dat die door een wolf gebeurde, zijn er vaststellingen op het terrein. Een veldteam (INBO en/of andere personen, bv. ANB-boswachters met de nodige expertise) gaan ter plaatse om vaststellingen te doen om te bepalen of de schade door de wolf kan zijn veroorzaakt.

Verder wordt er na afloop van een monitoringjaar een tabel met wolfmeldingen gepubliceerd op de website van ANB. En één keer per jaar wordt een rapport gepubliceerd met aanduidingen op de kaart van bevestigde waarnemingen, het voorkomen van de wolf en wolfterritoria.

1. Welke stalen in het kader van een DNA-onderzoek worden genomen bij een melding van een schadegeval waar het vermoeden bestaat dat dat door een wolf gebeurde?
 - a) Wie verzamelt deze stalen?
 - b) Waar worden ze verder onderzocht?
 - c) Wanneer worden ze onderzocht (is dat per geval, is dat per maand ...)?
 - d) Waar en wanneer worden de resultaten van het DNA-onderzoek bekendgemaakt?
 - e) Kan een overzicht worden bezorgd van de DNA-onderzoeken en de vastgestelde DNA-profielen per schadegeval van de wolfaanvallen in 2021?
2. Wat gebeurt er na de staalnames met kadavers van gedomesticeerde dieren die (vermoedelijk) door een wolf zijn aangevallen?
3. Welke andere stalen worden verzameld bij een melding van een schadegeval waar het vermoeden bestaat dat dat door een wolf gebeurde?

4. Zijn er naast de gemelde schadegevallen van gedomesticeerde dieren ook meldingen van schadegevallen bij wilde dieren zoals everzwijnen, reeën ... ?
 - a) Welke stalen in het kader van DNA-onderzoek worden bij deze dieren genomen?
 - b) Waar worden ze verder onderzocht?
 - c) Wanneer worden ze onderzocht (is dat per geval, is dat per maand ...)?
 - d) Waar en wanneer worden de resultaten van het DNA-onderzoek bekendgemaakt?
 - e) Kan een overzicht worden bezorgd van de DNA-onderzoeken en de vastgestelde DNA-profielen per schadegeval van de wolfaanvallen in 2021?
5. Wat gebeurt er met kadavers van wilde dieren die (vermoedelijk) door een wolf zijn aangevallen?
6. Wat leiden ANB/INBO af uit deze gegevens in het algemeen?
 - a) Welke wolf heeft al meerdere aanvallen gedaan?
 - b) Welke aanval is niet te linken aan de 9 wolven?

ANTWOORD

op vraag nr. 46 van 6 oktober 2021

van **TINNE ROMBOUTS**

1.
 - a) De stalen worden sinds juli 2021 in opdracht van Natuur en Bos verzameld door een externe opdrachthouder, namelijk een Limburgse dierenartspraktijk. Deze heeft hiervoor een opleiding gekregen van INBO en Natuur en Bos.
 - b) Stalen worden verstuurd naar het genetisch laboratorium van INBO in Geraardsbergen, en daar onderzocht in een gespecialiseerd laboratorium voor DNA-stalen van extreem lage kwantiteit en kwaliteit, een zogenaamd "ancient and environmental DNA-lab".
 - c) Elke maand worden de stalen van de voorgaande periode gelogd in een Laboratory Information Management System (LIMS). Stalen worden geanalyseerd volgens standaardprotocollen van het CEwolf-consortium. Details van het protocol zijn gedetailleerd beschreven in het INBO-rapport "Procedure voor genetische identificatie wolf/hond op gedood of verwond vee", en is [hier](#) beschikbaar.
 - d) Resultaten van het onderzoek op schadegevallen worden via de website van Natuur en Bos bekendgemaakt (<https://www.natuurenbos.be/wolven>). Er wordt getracht om de te downloaden tabel trimestrieel te actualiseren.
 - e) In bijlage 1 is het meest actueel overzicht terug te vinden. Deze gegevens werden recentelijk ook opgevraagd in vraag 33 van 30 september door collega Coenegrachts. Deze gegevens zijn gewoon op de website van Natuur en Bos terug te vinden waardoor het onnodig is om deze apart op te vragen.
2. Eigenaars met geregistreerde dieren (oormerken van landbouwhuisdieren) kunnen beroep doen op een ophaaldienst van Rendac.
3. Het gaat hierbij om DNA-uitstrijkjes in de wonden van het slachtoffer, waarbij het doel is om speekselsporen met DNA van de predator in te zamelen. Daarnaast wordt gezocht naar haren en uitwerpselen van de vermoedelijke dader. Deze kunnen ook bruikbaar DNA bevatten.
4. Dit zijn geen schadegevallen omdat er geen sprake kan zijn van schade aan een wild dier, dat is immers *res nullius*: het behoort niemand toe, en niemand kan er aldus schade van ondervinden. Onderzoek van wolvenuitwerpselen heeft wel inzicht gegeven in de relatieve samenstelling van het wolvendieet. In een antwoord op een schriftelijke vraag van 30 september 2021 van Steven Coenegracht werd reeds aangegeven dat in 90% van de 140 onderzochte uitwerpselen resten werden aangetroffen van wilde evenhoevigen. Ree werd teruggevonden in 69.3% van de gevallen, bij everzwijn ging het om 22.9%. Deze soorten zijn met voorsprong de belangrijkste prooidieren gebleken. Resten van haasachtigen (haas en konijn) werden in 13.6% van de uitwerpselen aangetroffen. Vee werd, beschouwd over de gehele studieperiode, in 12.9% van de onderzochte uitwerpselen teruggevonden.
 - a) Deze worden niet standaard genomen, maar enkel wanneer dit nuttig is in het kader van de monitoring van grote predatoren in het kader van de rapportage voor de Habitatrichtlijn. Met name wanneer er kadavers worden gevonden in gebieden

die buiten het gekende risicogebied wolf liggen. In totaal zijn zo 5 kadavers van ree onderzocht geweest sinds 2018, waarbij één enkele keer wolf werd gedetecteerd in Hamont-Achel. Alle andere gevallen bleken geen resultaat te geven (n=2) of te gaan om hond (n=2).

- b) Idem als 1B.
 - c) Idem als 1C.
 - d) Hier gebeurt geen specifieke aparte rapportage van. De resultaten worden mee opgenomen in het overzicht van waarnemingen van wolf in de databank van INBO en CEwolf, die jaarlijks gepubliceerd worden door INBO (Roofdiernieuws).
 - e) Ja. Er zijn in 2021 nog geen kadavers van wilde dieren geanalyseerd op predatie door wolf.
5. Deze blijven ter plaatse. Ze maken deel uit van een natuurlijke afbraak van dode dieren en zijn een bron van voedsel voor tal van aaseters.
6. a) Elke wolf van de roedel van Hechtel-Eksel is al meermaals betrokken geweest bij predatie op vee. Het is hierbij niet mogelijk om uit te maken of de aanval door één wolf gebeurde dan wel door meerdere: INBO bestudeert sporen van predatie door wolven op de kadavers, en het is niet mogelijk om te bepalen welke individuele wolven werkelijk hebben aangevallen en welke uitsluitend hebben gegeten van het karkas.
- b) Zie bijlage 1. Dat geeft aan per schadegeval welke wolf of welke roedel betrokken was (in geval er geen individuele identificatie kon gebeuren door vermenging van DNA van verschillende wolven op de stalen).

BIJLAGE

Overzicht